

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาสงัฒนภาพทั้งหลายที่โคจรรอบตัวเราอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันนี้ วารสารนับว่าเป็นเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าและความสำคัญมาก เพราะวารสารส่วนใหญ่มักจะบรรจุข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ เสนอเรื่องราวอย่างสั้น ๆ ที่มีความถูกต้องอย่างสูงโดยนักเขียนที่เชื่อถือได้ ทำให้วารสารมีคุณค่าในการอ่านและค้นคว้าอย่างมากมายซึ่งผู้อ่านหรือนักวิจัยไม่สามารถจะค้นหาจากสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ได้ และในปัจจุบันบทความในวารสารต่าง ๆ ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว การทำกรรมวิธีวารสารเพื่อรวบรวมข่าวสารต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ในที่ต่าง ๆ ถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งจะต้องนำออกให้บริการภายในระยะเวลาอันสั้น เพื่อสนองความต้องการของผู้อ่านด้านการค้นหา เนื่องจากได้รับแรงกระตุ้นจากการศึกษา ความสนใจในเหตุการณ์รอบตัว และการแข่งขันกันในเรื่องทั่ว ๆ ไป สำหรับในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศต่าง ๆ ทางยุโรปตะวันตก ได้เล็งเห็นความสำคัญของกรรมวิธีวารสาร และส่งเสริมการพิมพ์เผยแพร่อย่างกว้างขวาง มีทั้งกรรมวิธีระหว่างชาติ เช่น International Bibliographie der Zeitschriften literature กรรมวิธีวารสารแห่งชาติ เช่น Canadian Periodical Index, Guide to Indian

¹Andrian A. Paradis, The Research Handbook : A Guide to Reference Sources (New York : Funk and Wagnalls, 1966) :

Periodical Literature และ Index to New Zealand Periodicals เป็นต้น วรรณกรรมวารสารทั่วไป เช่น Readers' Guide to Periodical Literature วรรณกรรมวารสารเฉพาะวิชา เช่น Index Medicus, Applied Science and Technology Index, Education Index, Social Sciences Index และ Humanities Index เป็นต้น สภาพการณ์ดังกล่าวนี้มีวาทะกับสภาพโดยทั่วไปในประเทศไทยที่ขาดแคลนคู่มือทางคานี้เป็นอย่างมาก เพราะมีหน่วยงานน้อยแห่งที่ตีพิมพ์ วรรณกรรมวารสาร บางครั้งไม่อาจสนองสาขาวิชาที่ห้องสมุดต่าง ๆ ให้บริการอยู่ได้หรือมี ออกล้าชากว่ากำหนดเป็นผลให้ห้องสมุดหลายแห่งโดยเฉพาะห้องสมุดสถาบันการศึกษาชั้น สูงต่างพยายามจัดให้มีบริการทางคานี้ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ ทำให้เกิดความ ข้ำร้อนของงานที่ทำอย่างมากมาย อีกทั้งบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มักประสบปัญหาที่ต้องปฏิบัติ งานอื่น ๆ หลายอย่าง ทำให้งานวรรณคดีที่ทำความล่าช้า ไม่ทันสมัย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในต่างประเทศได้มีการสำรวจการจัดทำครรชนี่ช่วยค้นบทความในวารสารที่ สำนักพิมพ์วารสารแต่ละแห่งจัดทำขึ้น สำหรับวารสารของตน กล่าวคือในปี ค.ศ. 1970 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ลัฟเบอโร (Loughborough School of Librarianship) ประเทศอังกฤษได้สำรวจตัวเล่มครรชนี่วารสารและติดคอก โดยตรงกับสำนักพิมพ์เพื่อที่จะศึกษารูปแบบการจัดทำครรชนี่ที่เป็นรูปเล่ม อีกทั้งต้องการ ประเมินว่าผู้จัดทำวารสาร เห็นความสำคัญของการทำครรชนี่วารสารของตนเพียงใด รายชื่อวารสารที่ใช้ในการสำรวจได้รวบรวมจาก British Technology Index และใช้มาตรฐาน British Standards 3700 และ 2509 ซึ่งได้ให้คำแนะนำทั่วไป คำนการจัดทำครรชนี่ เป็นแนวในการเปรียบเทียบกับการให้บริการงานครรชนี่วารสาร ของสำนักพิมพ์ ผลการสำรวจปรากฏว่า สำนักพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการทำครรชนี่ ช่วยค้นเรื่องในวารสารของตน สำหรับสำนักพิมพ์ที่จัดทำคู่มือนโยบายการจัดทำ วิธีกำหนดหัว เรื่อง และการเรียบเรียงรายการครรชนี่แตกต่างกันไป ครรชนี่ที่นิยมทำกันได้แก่ ครรชนี่

ผู้แต่ง และกรณีเรื่อง การโยงเรื่องมีน้อย และไม่นิยมทำกรณีรวมเล่มย้อนหลังหลาย ๆ ปี ส่วนมากเป็นกรณีของวารสารแต่ละปี โดยรวมไว้ท้ายวารสารฉบับสุดท้าย และที่น่าสังเกตคือไม่ค่อยแจ้งให้ผู้ใช้ทราบว่ามีการขึ้นวารสารด้วย¹

สำหรับในประเทศไทยงานวิจัยที่สำรวจการจัดทำและการให้บริการกรณีวารสารโดยตรงยังไม่มี แต่ก็ได้มีงานวิจัยบางชิ้น กล่าวหาจนถึงเรื่องนี้บ้างดังนี้

ในปี พ.ศ. 2509 ฉวีลักษณ์ ศาตมัย ได้สำรวจเรื่อง "การผลิตและการใช้หนังสืออ้างอิงของไทย" ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับกรณีวารสาร พบว่าหนังสืออ้างอิงประเภทนี้มีผู้ต้องการใช้มาก แต่มีผู้จัดทำน้อย²

ในปี พ.ศ. 2518 จารุวรรณ ไกรเทพ ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารงานและบริการคานวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการบริหารงาน และบริการคานวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง เพื่อคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ยังมีบริการคานวารสารไม่กว้างขวางนัก ห้องสมุดทุกแห่งให้บริการอ่านและยืมวารสาร มีบางแห่งเท่านั้นที่มีบริการอื่นอีก เช่น กรณีวารสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ "Index of Periodicals", the Indexer 7 (Autumn 1970): 70-73.

² ฉวีลักษณ์ ศาตมัย, "การผลิตและการใช้หนังสืออ้างอิงของไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509) (อักษรสำนวนา)

สาระสังเขป แปลและบรรณานุกรม เป็นต้น¹

✓ ในปี พ.ศ. 2518 มารศรี ศิวรักษ์ ได้วิจัยเรื่อง "การประเมินค่าวารสารภาษาไทยที่ใช้ในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจการใช้วารสารภาษาไทยของนักวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ การให้บริการด้านวารสารภาษาไทยของห้องสมุดสังคมศาสตร์ และการผลิตวารสารภาษาไทยทางด้านสังคมศาสตร์ของบรรณาธิการต่าง ๆ เพื่อที่จะประเมินค่าวารสารภาษาไทยที่ใช้ในการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ว่ามีค่ามากน้อยเพียงใดสำหรับนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ เสนอแนะแนวทางสำหรับบรรณาธิการในการจัดทำวารสารให้ได้นาทรฐานยิ่งขึ้น และเสนอแนะแนวทางสำหรับบรรณาธิการพิจารณาปรับปรุงบริการด้านวารสารของห้องสมุดให้สมบูรณ์ และเพียงพอต่อความต้องการของนักวิจัยรุ่นต่อไป ผลการวิจัยได้กล่าวหาคพิงถึงครรชนีวารสารไว้ว่า ห้องสมุดบางแห่งยังขาดการทำครรชนีวารสารที่ดี ซึ่งมีส่วนทำให้นักวิจัยใช้ประโยชน์จากวารสารได้ไม่มากเท่าที่ควร²

เนื่องด้วยงานจัดทำครรชนีวารสารจำต้องอาศัยการให้หัวเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงผู้ใช้ ให้คนหาข้อสนเทศได้ เกี่ยวกับวิธีกำหนดหัวเรื่องนั้น ในปี พ.ศ. 2518 จุฬารวม ปิทธิพัฒนะโมหิต ได้วิจัยเรื่อง "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา และรวบรวมหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่ใช้อยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย 10 แห่ง ในประเทศไทย ตลอดจนศึกษาปัญหาต่าง ๆ

¹จารุวรรณ ไกรเทพ, "การบริหารงานและบริการด้านวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา)

²มารศรี ศิวรักษ์, "การประเมินค่าวารสารภาษาไทยที่ใช้ในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา)

๖

ในการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่บรรณารักษ์ได้ประสบในขณะทำงาน ประเมินคุณค่าของหนังสือ
คู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้อยู่ วิเคราะห์หัวเรื่องที่ใช้แตกต่างกัน
ออกไป เพื่อนำข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ มาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่อไป ผล
การวิจัยปรากฏว่า ปัญหาสำคัญของหัวเรื่องภาษาไทย คือ ขาดหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่อง
ที่ทันสมัย เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำโดยตรง ขาดความร่วมมือระหว่าง
บรรณารักษ์ เป็นต้น¹

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำและการให้บริการงานบรรณานุกรมวารสารของต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาการจัดทำและการให้บริการงานบรรณานุกรมวารสารของห้องสมุดต่าง ๆ

ในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำและการให้บริการบรรณานุกรมวารสาร
ของไทย เพื่อคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น
4. เพื่อหาแนวทางที่จะสร้างความร่วมมือด้านการจัดทำ และการให้บริการงาน
บรรณานุกรมวารสารระหว่างห้องสมุดต่าง ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งสำรวจการจัดทำ และการให้บริการงานบรรณานุกรมวารสารของห้องสมุด
ต่าง ๆ ในประเทศไทย เฉพาะที่ให้บริการจัดทำบรรณานุกรมเรื่องบทความในวารสาร ตั้งแต่

¹อุบลจรรยา ปิติพัฒนะโชษิต, "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุด
มหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบรรณารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา)

2. รายชื่อขึ้นไป ได้แก่ หอสมุดสถาบันการศึกษาชั้นสูง เช่น หอสมุดกลางและหอสมุดคณะของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และหอสมุดวิทยาลัยครู เป็นต้น นอกจากนั้นยังสำรวจหอสมุดของหน่วยราชการ หอสมุดประชาชน และหอสมุดธนาคารที่สำคัญ ๆ เป็นการสำรวจกิจกรรมการทำครชนีวารสารจนถึงสิ้นเดือนกันยายน พ.ศ. 2520 ในการสำรวจนี้มีได้รวมถึงการจัดทำครชนีวารสารในเรื่องในวารสาร เฉพาะรายชื่อหนึ่งรายชื่อใดเพียงรายการเดียว

วิธีดำเนินการ ค้นคว้าวิจัย

1. ศึกษาการจัดทำและการให้บริการงานครชนีวารสาร จากหนังสือวารสารและเอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
2. รวบรวมรายชื่อหอสมุดต่าง ๆ ที่มีการจัดทำครชนีวารสารโดยติดต่อกับหอสมุดนั้น ๆ โดยตรงทั้งทางโทรศัพท์และจดหมาย
3. สร้างแบบสอบถามซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสำรวจสภาพการจัดทำและการให้บริการครชนีวารสารของหอสมุดบางแห่งในกรุงเทพมหานคร โดยไปสำรวจด้วยตนเอง ตลอดจนพบปะและสอบถามบรรณารักษ์ผู้จัดทำครชนีวารสารในหอสมุดนั้น
4. ส่งแบบสอบถามให้แก่บรรณารักษ์ผู้จัดทำครชนีวารสาร การส่งและรับแบบสอบถาม มีทั้งอาศัยบริการทางไปรษณีย์ และติดตามเก็บด้วยตนเอง
5. วิเคราะห์ข้อมูลหาการอยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยวิธีการทางสถิติเบื้องต้น โดยใช้สูตร $P = \frac{f}{N} \times 100$, $\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$,

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left[\frac{\sum fX}{N} \right]^2}$$

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. การวิจัยจะช่วยให้ทราบวิวัฒนาการของการจัดทำและให้บริการครชนีวารสารทั้งของไทยและต่างประเทศ

2. ผลการวิจัยช่วยเฝ้าระวังสภาพและวิธีการจัดทำครรชนีวารสารของไทยและต่างประเทศ ทราบรายชื่อห้องสมุดที่จัดทำครรชนีวารสาร รวมทั้งทราบว่าห้องสมุดนั้น ๆ จัดทำครรชนีบทความในสาขาวิชาใด ทำครรชนีวารสารชื่อใดบ้าง เพื่อประโยชน์ทั้งฝ่ายบรรณารักษ์ผู้ทำหน้าที่ บรรณารักษ์บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าและผู้ใช้ให้เฝ้าระวังวารสาร กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะอาจเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานครรชนีวารสารแก่ผู้บริหารงานห้องสมุดและบรรณารักษ์ของห้องสมุดต่าง ๆ

4. งานวิจัยนี้จะ เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ของห้องสมุด หน่วยงานหรือสมาคมต่าง ๆ ที่จะสร้างความร่วมมือกันจัดทำและให้บริการครรชนีวารสารในสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนถึงการขยายขอบข่ายงานจัดพิมพ์เผยแพร่คู่มือค้นบทความในวารสารที่ทันต่อเหตุการณ์และมีจำนวนมาก เล่มกว่าเดิม

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดทำและการให้บริการงานครรชนีวารสาร หมายถึง ขบวนการจัดทำครรชนีวารสารนับตั้งแต่การอ่านบทความ การร่างบัตรครรชนี การให้หัวเรื่อง การพิมพ์บัตร การพิสูจน์อักษร การเรียงบัตร การนำบัตรครรชนีออกให้บริการ ตลอดจนการจัดพิมพ์เผยแพร่ครรชนีในลักษณะรูปเล่ม

การค้นคว้าวิจัย หมายถึง การศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง และมีระบบ เพื่อหาข้อสนเทศใหม่ ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ เป็นการเพิ่มพูนทางสติปัญญา

ครรชนี หมายถึง เครื่องมือที่ใช้คนเรื่องในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยให้รายการหัวเรื่องและรายการ เลขหน้า เพื่อระบุว่าวารสารเรื่องนั้นอยู่ที่ใดในสิ่งพิมพ์หรือเป็นเครื่องมือช่วยคนเรื่องในสิ่งพิมพ์ที่ถูกจัดอย่างมีระบบ เช่น จัดเป็นกลุ่มตามหมวดหมู่วิชา เป็นต้น

วารสาร หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มีชื่อเรียกเฉพาะเจาะจง กำหนดออกเป็นฉบับหรือเป็นตอน ๆ ที่แน่นอนและต่อเนื่องกันไปโดยไม่ระบุเวลาสิ้นสุด ปกติประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่องที่เขียนโดยนักเขียนหลายคน สำหรับหนังสือพิมพ์ บันทึกความทรงจำ รายงานการประชุม บันทึกประจำวันของสมาคมต่าง ๆ ไม่ถือว่าเป็นวารสาร

หัวเรื่อง หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่ใช้แทนความคิดที่ได้จากเนื้อหาในสิ่งพิมพ์จัดทำครรชนี